

Gluma pred kamerom u žanru (telenovela)

Ilibašić, Mirko

Master's thesis / Diplomski rad

2024

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Academy of Arts and Culture in Osijek / Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Akademija za umjetnost i kulturu u Osijeku**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:251:270783>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-10-20**

Repository / Repozitorij:

[Repository of the Academy of Arts and Culture in Osijek](#)

SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU

AKADEMIJA ZA UMJETNOST I KULTURU U OSIJEKU

ODSJEK ZA KAZALIŠNU UMJETNOST

DIPLOMSKI SVEUČILIŠNI STUDIJ KAZALIŠNE UMJETNOSTI

SMJER GLUMA

MIRKO ILIBAŠIĆ

GLUMA PRED KAMEROM U ŽANRU (TELENOVELA)

DIPLOMSKI RAD

MENTOR: prof. art. Vjekoslav Janković

Osijek, 2024.

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

kojom ja, Mirko Ilibašić, potvrđujem da je moj diplomski rad pod naslovom *GLUMA PRED KAMEROM U ŽANRU (TELENOVELA)* u telenoveli *KUMOVI*, pod mentorstvom prof.art. Vjekoslav Janković, rezultat isključivo mojega vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima i oslanja na objavljenu literaturu kao što to pokazuju korištene bilješke i bibliografija. Izjavljujem da niti jedan dio diplomskog rada nije napisan na nedopušten način, odnosno da nije prepisan iz necitiranog rada, pa time ne krši ničija autorska prava. Također, izjavljujem da nijedan dio ovog diplomskog rada nije iskorišten za bilo koji drugi rad pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili radnoj ustanovi.

SADRŽAJ

- 1. UVOD**
- 2. O PROJEKTU**
- 3. KAKO DO ULOGE**
 - 3.1. UPUTE ZA SNIMANJE AUDICIJE**
- 4. PRIPREMA ZA SNIMANJE**
- 5. RAD NA ULOZI**
- 6. ULOGA**
- 7. SNIMANJE U STUDIJU**
- 8. SNIMANJE NA LOKACIJI**
- 9. GLUMA PRED KAMEROM / GLUMA U KAZALIŠTU**
- 10. ZAKLJUČAK**
- 11. LITERATURA**
- 12. ŽIVOTOPIS**

1. UVOD

*Kačalov je puno više ličio na sebe nego na lik koji igra. Stanislavski je uvijek bio netko tko je sebe poništavao kroz lik. Ne znam da li je to protjecalo iz različitog pristupa glumi ili je razlog tome što je Kačalov, iako se nije trudio posebno usavršiti svoju igru, na sceni uvijek djelovao kao zvijezda.*¹

Razmišljajući kojom bih se temom bavio prilikom pisanja diplomskog rada, nisam ni slutio da će moje glumačko iskustvo u snimanju nekoliko epizoda hrvatske telenovele (sapunice) *Kumovi* imati u tome važnu ulogu. Navedena je telenovela u produkcijskom vlasništvu hrvatske televizijske mreže Nova TV. Tematska ideja ovoga rada pojavila se u razgovoru s profesorom na *Majstorskoj radionici glume: glumac pred kamerom*, voditelja prof. art. Vjekoslava Jankovića.

U ovom ću radu analizirati proces pripreme uloge *Policajac Jure*, odnosno kako sam radio na karakteru i glumi navedene uloge u izvedbenom smislu. Za potrebe diplomskog rada moja je uloga unaprijeđena, točnije – *Policajac Jure* dobio je *unapređenje* i postao *Inspektor Jure Nimac*. Također ću pisati o tome kako doći do uloge u nekom od projekata koji se temelje na radu pred kamerom, kako se pripremiti, kako snimati u studiju, a kako na snimateljskoj lokaciji, te usporediti glumu u dramskoj seriji (telenoveli), kazalištu i filmu, te o samoj produkciji serije koja se razlikuje od drugih.

Gluma pred kamerom vrlo je zahtjevan, ali i zanimljiv proces, pogotovo kad je riječ o produkcijskom formatu kao što je telenovela. Smatram da bi svaki mladi glumac trebao steći iskustvo rada u tom žanru iz razloga što takvo iskustvo može koristiti kao pripremu za ulogu na filmu ili u nekoj dramskoj seriji.

Vjerujem da će ovaj moj rad pružiti detaljan uvid u navedenu vrstu glumačkog iskustva mnogim mladim kolegama, studentima i onima koji nisu imali iskustvo glumiti pred kamerom u žanru kao što je telenovela, te da će im poslovno pomoći u radu pred kamerom.

¹ Strasberg, Lee: *Metod glumačke igre*, Fakultet dramskih umetnosti, Beograd, 2004., str.62.

2. O PROJEKTU

² Nova TV započela je prikazivanje serije *Kumovi* 7. veljače 2022. g., nakon 96 epizoda, 21. lipnja 2022. g. prekida prikazivanje prve sezone radi ljetne stanke, u kojoj su snimani preostali nastavci prve sezone. Preostale epizode prve sezone nastavlja s prikazivanjem 29. kolovoza, a posljednja epizoda prve sezone prikazana je 16. prosinca 2022. godine.

Druga sezona s prikazivanjem je krenula 6. veljače 2023. g. i prikazivala se do 26. svibnja kad su prikazane dvije epizode 77. i 78., prije ljetne stanke koja je trajala do 4. rujna kada Nova TV nastavlja s prikazivanjem preostalih epizoda druge sezone. Posljednja epizoda druge sezone prikazana je 28. prosinca 2023. godine.

Treća sezona s prikazivanjem je krenula 15. siječnja 2024. g., od 18. ožujka prikazuju se po dvije epizode dnevno. Finale sezone bilo je 29. travnja 2024. godine.

Četvrta sezona obnovljena je u veljači 2024. g., dok je s prikazivanjem krenula 30. travnja 2024. te se od 27. svibnja ponovno prikazuje po jedna epizoda dnevno. Ljetna stanica započela je 31. svibnja. .

Obitelj i ljubav glavne su pokretačke radnje serije koja se odvija u mjestu Zaglave. Cesta koja ide prema zabačenom kraju dijeli Zaglave na dva suprotstavljena tabora: s jedne je strane obitelj Macan, *novopečeni* bogataši i *gastarbajteri*, a s druge je strane obitelj Akrap, vlastodršci i starosjedioci, dok je u sredini obitelj Gotovac, *kriminalci* iz velegrada. Sve tri obitelji povezane su kumstvom i interesom. Sukobit će se u utrci za novcem i odlučivati o sudbini mjesta. Boreći se za svoje snove i za egzistenciju, stavljat će na kocku ono najvrijednije što imaju. Kad kumovi saznaju da su i braća, njihovo se neprijateljstvo još više rasplamsa, tad počinje natjecanje za očevu ostavštinu. Tijekom nadolazećih sezona dolaze i novi obrati koji mijenjaju tijek i radnju serije.

Dea Matas je autorica serije. Redatelji su: Darko Drinovac, Robert Orhel, Tomislav Rukavina i Zoran Margetić. Uvodnu glazbu izradio je Tonči Huljić. Producenti su Sanja Tucman i Josip Žuvan kao kreativni producent dok je izvršni producent Boris Pavelić, a urednica serije Jelena Gotovac.

Među glavnim ulogama su: Milan Štrlić, Momčilo Otašević, Ana Uršula Najev, Vladimir Tintor, Olga Pakalović, Stojan Matavulj, Radoslava Mrkšić, Lovre Kondža, Vlasta Ramljak, i mnogi drugi.

² prema [https://hr.wikipedia.org/wiki/Kumovi_\(televizijska_serija\)](https://hr.wikipedia.org/wiki/Kumovi_(televizijska_serija))

3. KAKO DO ULOGE

S obzirom na svoje glumačko iskustvo u seriji *Kumovi*, često sam se u razgovoru s kolegama i gledateljima navedene serije susreo s pitanjima kako sam uspio, kako sam došao do uloge.

Danas nam je velik dio različitih sadržaja dostupan na internet mreži, možemo vrlo lako, brzo i samostalno istraživati, pratiti razne agencije, u Hrvatskoj ili izvan nje.

Okrutna je činjenica da je u današnje vrijeme svima pružena mogućnost pristupa audicijama za film, seriju, reklamu ili bilo koji projekt za koji možda nisu primjereno školovani. Ne osporavam ovom izjavom ničiji talent, niti rad, ali činjenica je da je profesionalnim glumcima danas konkurentnost veća i time i manje snimaju. Postoji javni pogovor da je neškolovane glumce ili glumce koji su završili dramske studije i/ili tečajeve glume lakše uključiti u snimateljski projekt i time i manje platiti od profesionalaca, pa kad snimateljski projekt ne bude odrađen kvalitetno, čest je slučaj da se isti proglašuje manje budžetnim pa se time o stvarnoj glumačkoj (ne)kvaliteti ne raspravlja. Kada se projekt organizira profesionalno i s ozbiljnom produkcijom, sve je lakše, pa i sam proces snimanja jer je produkcijskoj i snimateljskoj ekipi puno lakše i brže raditi s profesionalnim kolegama i filmskim radnicima.

Današnji je problem mladih ljudi po mom mišljenju neaktivnost i inertnost. Svi bi htjeli na lak i brz način do posla, uz minimalni trud i rad. Audicija danas ima zaista puno, no treba se ipak potruditi i biti aktivan te imati želje za radom, što često kod mladih kandidata zna izostati.

Za pristupanje samom obrascu prijave za audiciju važno je imati profesionalan pristup, profesionalne fotografije te sigurnost u tekst za ulogu koju treba izvesti uživo na audiciji ili se za nju mora snimiti video uradak. Poučen savjetima iskusnijih kolega glumaca, na audiciju treba doći pripremljen i opušten te prije same audicije raditi na psihološkoj pripremi, uključujući pozitivan stav o ishodu audicije bez obzira na to kakav taj ishod bio. Ukoliko ishod nije povoljan za kandidata koji se prijavio na audiciju, važan je stav neodustajanja jer nova audicija, kojih danas ima puno, svakako je nova prilika za uspjeh.

Isto tako, prilikom odabira glumaca na audiciji produkcija odlučuje o velikom broju traženih osobina, s jedne strane fizičkog izgleda glumca/glumice, a svakako uključuje i elemente psihološkog profila traženog glumačkog lika. Na to utječu mnogi čimbenici poput tjelesnog izgleda (stasa), izgleda kose, boje glasa, tjelesne visine i/ili težine, boje očiju do elemenata međusobnih odnosa s drugim glumačkim kolegama (kao što) je kompatibilnost u izgledu s kolegom s kojim trebate biti većinom u kontaktu i/ili podudarnost glumačkih likova prilikom

snimanja ljubavnih scena ili odgovara li kandidat dobro za glumu likova kao što su brat, sestra, otac ili majka). Također, odabiri ovise i o unutarnjim čimbenicima karaktera kao što su pristupačnost, otvorenost prema drugim kolegama, spremnost za rad u skupini s kolegama koja uključuje odgovornost i savjesnost te povjerenje i iskrenost.

U konačnici, potrebno je biti aktivan, razvijati samopouzdanje i samopoštovanje, profesionalno se usavršavati na svim razinama koje su potrebne za uspjeh u glumačkoj karijeri, a svakako ne treba izostati i upornost, trud i rad prilikom prijave na audicije. Put do uspjeha često zna biti obilježen i neuspjehom, no prava i iskrena želja uz trud i rad svakoga može dovesti do željenog ishoda.

3.1 UPUTE ZA VIDEO AUDICIJE

U nastavku slijede upute u obliku svojevrsnih savjeta za *video casting*.

- Svaki glumac svoj tekst za izvedbu uloge treba znati napamet, nije ga poželjno čitati, nego odglumiti onako kako se smatra da je najbolje, uzimajući u obzir karakterizaciju lika.
- Prilikom snimanja video uratka važno je snimiti tako da se glumcu jasno vidi lice, rasvjeta treba biti primjerene svjetline (ne biti u sjeni), u pozadini je najbolje imati jednobojnu površinu.
- Po želji i/ili potrebi mogu se snimiti dvije različite inačice iste scene.
- Video uradak može se snimiti različitim uređajima, mobilni telefon ili kamera.
- Osoba koja glumca snima neka drži uređaj u vodoravnom položaju i neka snimi do najveće širine američkog kadra ili malo krupnije, trajanje neka ne prelazi tri (3) minute.
- U snimljenom uratku jako je važno vidjeti ekspresije lica glumca te emocije (osjećaje koje glumac izražava).

Uz ove upute može se priložiti i dodatan savjet da prilikom snimanja audicije kao pomoć pozove profesionalni kolega glumac koji će sugerirati replike kako bi se što bolje i profesionalnije snimila audiciju za željeni projekt. U većini slučajeva, produkcija predani snimak koristi za prvi krug audicija te ako su uvjeti kandidata zadovoljeni, isti će biti pozvan na audiciju uživo. Kada se dođe na *set* u kojem će se snimati, prvo se obavi razgovor s redateljem, producentom i kolegom/kolegama koji će scenu koju treba snimiti i proći s kandidatom, a zatim i odigrati je pred profesionalnom kamerom.

4. PRIPREMA ZA SNIMANJE

Kada dobijete ulogu u televizijskoj seriji/filmu, prvo se obavi razgovor s produkcijom kako bi se s njima dogovorili uvjeti snimanja. Ukoliko niste u nekoj agenciji koja će dati profesionalnu podršku, svakako je dobro posavjetovati se s nekim iskusnijim kolegom glumcem. Nakon što se dogovore svi potrebni uvjeti snimanja, treba održati i razgovor s redateljem projekta kako bi on dao savjete i upute što treba raditi i kako treba glumiti.

Priprema za snimanje ovisi i o samom projektu. Kada je riječ o filmu, to zahtijeva puno veće pripreme, razgovore, probe i zahtjevnije edukacije o onome što se od dotičnog glumačkog lika očekuje.

U pripremanju za snimanje telenovele bitna je spremnost, brzina učenja teksta, slobodni termini (ako su u pitanju glavne uloge). U razdoblju aktivnog snimanja nema puno slobodnog vremena jer se snima po 12 sati u studiju, kao i na snimateljskoj lokaciji. Važno je biti dobro organiziran kako bi olakšali snimanje sebi i drugim kolegama jer je za snimanje telenovele potrebno puno strpljenja i odgovornosti. Svatko tko takav model rada prihvati i tome pristupi ozbiljno i odgovorno, neće imati veliki pritisak i moći će s užitkom snimati i obaviti kvalitetnije svoju ulogu i glumu.

Plan snimanja dobije se nekoliko dana prije, nekada to zna biti i isti dan jer za snimanje na lokaciji važan je još jedan čimbenik, a to su vremenske prilike toga dana. Što se tiče učenja teksta, to tijekom relativno kratkog vremena prijeđe u profesionalnu naviku i vještinu i kad se time ovlada, potrebno je samo nekoliko puta pročitati tekst i već ste spremni za snimanje. Na primjer, kada sam prije šest godina snimao svoju prvu dramsku seriju *Na granici*, trebalo mi je puno više vremena kako bih naučio tekst, morao sam se pripremati dan prije jer sam imao i strah od neuspjeha. Danas je to puno lakše jer aktivnije snimajući, učenje teksta mi je postalo stečena vještina i potrebno mi je samo scenu pročitati nekoliko puta i puno ranije mogu biti spreman za snimanje.

Priprema glumaca pred snimanje odvija se u glumačkoj sobi gdje se mora imati poštovanja za sve kolege koji se pripremaju. Glumačka je soba poput svojevrsne čekaonice gdje svi čekaju svoj red kako bi prošli svoje scene te ih bili spremni snimati. Također, glumačka je prostorija i mjesto

za odmor gdje kolege glumci mogu i odmoriti ako žele jer se produkcija pobrinula za kvalitetan prostor, kao i potreban namještaj za odmor i pripremu.

Jako je važno poštovati plan snimanja te doći na svoje mjesto na vrijeme. To znači da se prema poslu koji treba obaviti ponaša profesionalno i odgovorno. Plan snimanja izrađen je prema terminima i zauzećima glumaca te je iz toga razloga jako važno poštovati ga. Prije samog čina snimanja, upute daje drugi asistent režije koji informira o tome za koliko vremena je koji glumac na redu za snimanje. U tom razdoblju do termina snimanja dovoljno je vremena kako bi se moglo otići u prostor za šminku, kako bi se glumci dodatno uredili, ako je potrebno, te se nakon toga odlazi u prostor za kostim gdje se glumce odijeva. Nakon toga treba se spremiti za glumačku probu s kolegom s kojim se scena snima. Ovdje valja napomenuti kako snimanje telenovele zahtjeva puno strpljenja i pažnje prema kolegama jer neki od njih snimaju neprekidno više sati tijekom nekoliko dana, a vi ste možda došli na samo jednu ili dvije scene.

³ *Drugi odnos koji se pojavljuje na pozornici jeste odnos sa partnerom. Taj se odnos uspostavlja preko partnerove žive duše, sa njegovim živim "ja", sa njegovom celokupnom duhovnom ličnošću. Nije dovoljno ako se odnos sa partnerom stvara samo preko pojedinih delova njegovog tela ili njegovog izgleda. Treba zahvatiti celu ličnost, naročito njegov unutarnji lik. U tom odnosu, samo je po sebi razumljivo, postoji davanje i primanje misli i osećanja. Postoji neka vrsta međusobnog strujanja koje teče ne samo onda kad govorimo nego i za vreme ćutanja. To strujanje mora biti neprekidno i traje sve vreme našeg bavljenja na sceni.*

Moje je iskustvo takvo da sam uvijek prilikom pripreme za snimanje ponavljajući tekst pitao kolegu s kojim sam surađivao da nekoliko puta ponovimo tekst kako bismo bili sigurniji u svoj nastup. Pri toj sam suradnji uvijek nailazio na obostrano zadovoljstvo, profesionalizam i odgovornost za ulogu koju tumačimo.

Kako je i rečeno, pripreme za snimanje zahtijevaju puno poštovanja prema svim ljudima koji rade i surađuju na tako velikom projektu i smatram da je i moje iskustvo, prema kojem je stvoren ovaj opis pripreme za snimanje, svakako doprinos svakome glumcu početniku.

³Radomir Plavović, Elementi glume, Rad, 1950, str. 72

5. RAD NA ULOZI

⁴ *U procesu stvaranja, po rečima Stanislavskog, mašta je prethodnica koja vodi za sobom samog glumca. Ona uvlači glumca u nov svet, ona mu probija i krči put, i ide napred. Ona ne samo da stvara sliku preko koje osećamo svojom ličnošćulogau, svojim telom i pokretima, fizički i psihički lik uloge, već je u stanju da učini da osetimo i samu motornu snagu te ličnosti. Tu motornu snagu, dinamiku jednog lika, osećamo kroz svoj sopstveni pokret, osećamo preko snage koja nas nagoni na pokret. Dakle, u jednu reč, preko mašte uspevamo da u svojoj sopstvenoj ličnosti osetimo ne samo odgovarajući kvalitet reakcija lika koji prikazujemo nego i njihov intenzitet.*

Rad na ulozi u snimanju projekta, kao što je telenovela, zahtijeva puno koncentracije zbog samog procesa snimanja. Čest je slučaj da se zbog plana snimanja, zauzeća kolega, promjene vanjskih vremenskih prilika, bolesti ili nekih drugih nepredviđenih događaja, ne snimaju scene pravilnim redoslijedom. Zato je potrebno uvijek biti spreman i potrebno je pamtiti kako smo nešto odigrali. U svemu je tome velika pomoć osobe koja prati snimanje i piše sve važne napomene o tome što se snimilo ili je potrebno snimiti. Taj se posao prateće osobe zove *Script*.

Važno je komunicirati s kreativnim redateljem koji ima uvid u ono što smo snimili i što ćemo snimati. On je osoba s kojom se obavlja razgovor kako bi trebali glumiti i kako naša uloga i lik trebaju izgledati i ponašati se pred kamerom.

Temeljem svog iskustva u ulozi policajca u telenoveli *Kumovi*, na samom početku snimanja bio je prisutan strah jer sam od kreativnog redatelja dobio uputu da probam osjetiti i naći mjeru u scenama u kojima trebam biti strog i odvažan policajac, a s druge strane ne biti previše nasilan ili komičan.

⁴ Boro Stjepanović, *Gluma 2: Radnja, Sterijino pozorje i Univerzitet Crne Gore*, Novi Sad i Podgorica, 2005; str. 92

U procesu snimanja najteže je što snimanje počinje puno prije nego što će se sam projekt emitirati na televiziji te nama glumcima nije poznato u potpunosti što smo zapravo postigli i kako smo ostvarili svoje uloge.

Osvrnut ću se, radi ilustracije iskustva, na jednu priliku kada sam završio sa snimanjem i krenuo u glumačku sobu kada me je pozvao kreativni redatelj. Obuzeo me je neopisivi strah jer nisam znao zašto me treba i nisam li kojim slučajem nešto pogrešno učinio. No naprotiv, pozvao me je na razgovor s namjerom da me pohvali i rekao mi je da sam uspio naći mjeru u svemu onome što smo dogovorili prije snimanja. Bilo mi je jako drago dobiti pohvale starijih kolega kako sam odradio dobar posao.

Tijekom procesa snimanja stekao sam još veću sigurnost i samopouzdanje pa sam ponekad sam sebe iznenadio kako sam uspio postići kontinuitet u scenama koje nisu bile snimljene jedna za drugom, već u velikom vremenskom razmaku.

Kasnije sam dobio puno zahtjevniji i odgovorniji zadatak jer sam dogovorio s produkcijom da rad na seriji *Kumovi* bude tema mog diplomskog rada iz glume. Iz toga razloga, dopisano je još nekoliko scena za mene te je u telenoveli moj glumački lik unaprijeđen s mjesta policajca na mjesto inspektora, što mi je svakako velika čast koju sam nastojao opravdati svojim radom, trudom te glumačkom vještinom i talentom.

6. ULOGA

⁵ *Prema tome, mi ovladavamo riječima i radnjama lika. Mi ovladavamo njegovim mislima i osjećanjima i pokušavamo da se stavimo na njegovo mjesto, reprodukujući njegovo ponašanje. Mi stvaramo scenski lik i pokušavamo da u gledalištu izazovemo ovakav ili onakav odnos prema njemu. Ako suosjećamo sa likom, ako odobravamo njegove radnje, tada će naš cilj biti da probudimo isti takav odnos prema liku i kod publike.*

Rad na ulozi u ovakvom obliku snimanja, ili kako sam to imenovao – gluma pred kamerom u žanru, zahtijeva upotrebu raznih glumačkih alata. U pripremanju uloge policajca u telenoveli *Kumovi*, pomogli su mi i savjeti policijskog službenika u stvarnom životu (moja je sestra po zanimanju policajka pa sam imao priliku savjetovati se s njom o prirodi policijskog posla).

Za početak, ono što sam prvo saznao, što je bio važan podatak i za osobe zadužene za kostime, bila je informacija o tome kako točno izgleda i kako se odijeva policijska odora. Jako je važno kako lik kojega se tumači izgleda, to daje potrebne informacije o tome kako se ponašati i kako igrati određene situacije u scenama.

Svoj sam lik gradio tako da sam sebi određujem u nekim scenama kako ću se postaviti prema određenim likovima. Na primjer, u scenama s glavnim likom, kojega je glumio Milan Štrljić, morao sam odrediti kada moram biti oprezan i strog prema njemu (ako je nešto loše napravio u selu), a s druge strane, kada je opuštena scenska situacija i kada mogu s njim razgovarati u prijateljskom tonu (prema scenariju – svi se dobro poznajemo i znamo sve jedni o drugima u selu).

Gluma pred kamerom u žanru kao što je telenovela mora biti svedena. To znači da lice mora biti mirno bez prevelike facijalne ekspresije i bez velikih gesta i pokreta. Kamera ne trpi prevelike geste. Također, mora se oprezno rukovati rekvizitom jer *kamera vidi sve*. Glumiti u takvom žanru, gdje se snima jako brzo, zahtjevno je pa sam poneka glumačka rješenja sam morao smisliti u trenutku. Razlog tome je da se znalo dogoditi da zaboravimo tekst, ili ja ili kolega, i tu ponekad nastaju najbolje glumačke scene u tom žanru jer se u tom trenutku dogodi improvizacija u partnerskoj igri. Pažnja je pojačana na partnera i partnerska suigra je na višem nivou u odnosu na žanr.

⁵ Boro Stjepanović, Gluma 2: Radnja, Sterijino pozorje i Univerzitet Crne Gore, Novi Sad i Podgorica, 2005; str. 113

Jako je važno dolaziti spreman na snimanje jer se sve odvija jako brzo i ako niste spremni, nitko neće odgovarati zašto su neke scene snimljene loše. U konačnici, jednoga će dana snimljeni materijal biti emitiran na televiziji pa treba na vrijeme o tome misliti.

Uloga policajca u žanru kao što je telenovela nosi i oblikuje određene životne situacije. Nije rijetko da gledatelji serije poistovjete ulogu u seriji sa stvarnim glumcem koji zapravo samo tumači tu ulogu. I s tim se glumac mora nositi i to prihvatiti.

Ono što mi je osobno jako važno i što je izgradilo moju osobnost i razvilo me kao glumca, činjenica je da sam tijekom snimanja u svakoj sceni i suradnji naučio nešto novo, stekao nove vještine, sposobnosti, napredovao i usavršavao se. Glumac treba biti osoba koja sebe želi gledati i to je pravi put kako bi mogao upoznati sebe ispred kamere i time uočiti i svladati i poneke svoje pogreške. Naučio sam da je pogled i živo oko u kadru velika stvar i da tada zapravo nastaje gluma pred kamerom. Jako je bitno da se vjeruje u ono što se događa u situaciji koju snimamo i da smo koncentrirani kako bismo bili što prirodniji jer neće biti puno prilika ponavljati istu scenu.

⁶ „Biti pri glasu!“ – Kakvo blaženstvo za pjevača, za dramskog glumca također! Osjećati da možeš upravljati svojim glasom, da te on sluša, da zvučno i snažno prenosi i najsitnije detalje, prelive, nijanse stvaralaštva!... „Ne biti pri glasu!“ – Kakva muka za pjevača i dramskog glumca! Osjećati da te glas ne sluša, da ne dopire do dupke punog gledališta! Ne moći izraziti ono što tako izrazito, duboko i nevidljivo tvori unutarne stvaralaštvo! Jedino glumac poznaje te muke.

Što se tiče govora na snimanju, govor bi trebao biti što prirodniji i ne bi se smjelo glasno govoriti jer su mikrofoni dosta blizu prilikom snimanja. Nema potrebe za velikom glasnoćom u govoru, osim ako situacija u sceni zahtijeva nešto drugo, na primjer svađu, dozivanje nekog ili neko veliko slavlje.

Jako je važno biti u *fokusu*, koncentraciji kako bi svoj lik što bolje odigrali kada dođe red za snimanje i čuje se čuveni uzvik: *Akcija!* Fokus i upućenost jako su bitni jer u glumi pred kamerom najvažnije je naše oko i pogled jer oko određuje da li je naša igra stvarna ili ne, i da nam partner vjeruje ono što mu govorimo.

⁶ K.S. Stanislavski, Rad glumca na sebi II: rad glumca na ulozi, izdanja CEKADE Zagreb, Zagreb, 1991., str. 47

7. SNIMANJE U STUDIJU

Snimanje u žanru, kao što je sapunica i telenovela u studiju, zahtijeva puno odgovornosti, koncentracije i fokusa.

Prvo što je potrebno učiniti prilikom dolaska u studio je javiti se prvom asistentu. Na taj se način saznaje što se taj dan od koga očekuje. Jako je važno biti profesionalan i ne kasniti, kako svojim postupcima ne bi došlo do remećenja plana snimanja. Plan je snimanja izrađen tako da svi koji rade na projektu mogu stići obaviti i neke druge obveze, ako ih imaju. U životu glumaca to su obično probe za predstavu ili igranje predstave u nekom drugom gradu.

Po dolasku na snimanje, prva obveza koju je potrebno ispuniti je otići u prostor za šminku i provjeriti je li sve u redu s frizurom i izgledom lica. Zatim slijedi odlazak u garderobu gdje će se odjenuti kostim za snimanje scena. Može se dogoditi, i nije rijedak slučaj, da je tijekom jednoga dana potrebno nekoliko puta mijenjati kostim jer tako nalaže plan snimanja (primjerice, u jednom se danu ne snima samo jedna epizoda nego nekoliko njih).

U glumačkoj se sobi nalazimo s kolegom ili kolegama, u ovisnosti koliko je glumaca u sceni i tamo se još jednom prolazi tekst kako bi svi bili spremni za snimanje kada se uđe u studio. Ovaj je pripremi dio jako važan i ovdje je iznimno potrebno biti profesionalan i fokusiran kako bi time olakšali posao sebi i drugima. Ono što uvelike olakšava proces snimanja svakako je govorno svladan i naizust naučen tekst jer je to i iznimno važno prilikom glume kako bi se postiglo ono što se želi izvesti pred kamerom. To se naročito odnosi na montažu pokreta, geste i govora.

Na poziv prvog asistenta odlazi se u studio, ili kako je to u glumačkom žargonu poznato – *u rudnik!* Na *setu* se nalazi velik broj ljudi tako da je jako važno poštovati hijerarhiju (glavne uloge i stariji glumci svakako zahtijevaju personalizirani pristup i drugačiju pažnju, ili zbog količine posla ili zbog iscrpljujućeg radnog ritma). Tu sad glavnu ulogu preuzima redatelj koji s glumcima odrađuje glumačku probu i određuje što i kako treba izvesti u sceni koja se snima. Jako je važno

imati strpljenja, pogotovo s obzirom na poteškoće do kojih prilikom snimanja može doći (primjerice, na setu se mora mijenjati svjetlo ili neka druga oprema na kameri što kolege rekviziteri i tehničari rješavaju).

Na setu se u studiju obično nalaze tri kamere s kojima se obavlja snimanje. Jako je važno biti prisutan i imati dobru komunikaciju sa snimateljima kako bi pozicija u kadru koji će se snimati bila dobra, to znači da smo dobro smješteni prema kameri, prema ostalim glumcima i još jednom važnom elementu u snimanju, a to je svjetlo.

Kada je sve pripremljeno i na svome mjestu, redatelj s ekipom koja se nalazi u režiji (script, direktor fotografije, ton majstor, montažer) poziva tehničku probu u kojoj se sve radi kao da je snimanje u tijeku. Tehnička proba služi kako bismo bili sigurni da se sve odvija po planu – glumačka pozicija u kadru, mizanscena, svjetlo, ton, gluma i režijska ideja te scene.

Kada je sve spremno i tehnička je proba uspješno prošla, prvi asistent u komunikaciji s redateljem zove *klapu* i *akciju* i počinje snimanje. Isto tako, važno je da u studiju u tim trenucima bude tišina kako bi ton majstori što čišće snimili govor glumaca.

U prvom dijelu snimanja snimatelji snimaju cijeli set i naše cijelo tijelo. To se zove master ili široki kadar. Kad se snimi široki kadar, jako je važno zapamtiti gdje je tko stajao i koje je pokrete radio, pogotovo ako je postojala radnja s nekim od rekvizita (recimo: ispijanje pića, zapisivanje nekog teksta u rokovnik, pogled na sat ili neka reakcija na ulazak kolege i slično).

Gluma mora biti svedena i u fokusu na glumca partnera ili partnere s kojima snimamo.

Kada se snimi prvi kadar, redatelj odlučuje što je još važno za scenu (obično je to neki detalj poput predavanja novca, fotografije ili nešto drugo što je ključno za tu scenu).

Kada su snimatelji promijenili objektivne na kamerama, za nas glumce slijedi najvažniji dio, a to je krupni kadar. Tada je jako važno biti usredotočen i spreman jer se većinom krupni kadar najviše koristi u montaži, kao i na samom kraju u emitiranju serije na televiziji.

Kamera vidi sve i u trenutku krupnog kadra važno je napraviti sve ono što je već ranije navedeno. Biti miran, fokusiran, koncentriran jer u žanru kao što je telenovela nemamo puno prilika za ponavljanje kadra, tako nalaže i plan snimanja i sama produkcija serije.

Što se tiče snimanja produkcijskog formata kao što je telenovela, za razliku od snimanja filma u studijskom snimanju sapunice, sve se uvelike razlikuje i puno je odgovornije jer na filmu ima više vremena za pripremu kao i više pokušaja za snimanje kadra. U snimanju telenovele to nije praksa pa je važno napomenuti. U uvjetima snimanja, ako su glumci i ekipa koja je oko nas spremna, odgovorna i profesionalna, moguće je dobiti jako dobar rezultat, kao što je to Nova TV već dokazala i dokazuje godinama.

Važno je reći i to da su na svim setovima, na kojima sam imao prilike sudjelovati, svi oni koji surađuju u projektu pokazali iznimnu odgovornost jer snimanje ovakvog formata ovisi o svakom pojedincu kao sudioniku projekta. Kad god se pojavio bilo kakav problem ili poteškoća, nije izostajala bezuvjetna pomoć i podrška kako bi se problem što prije i uspješnije riješio.

Glumiti u studiju za svakog je glumca, pa tako i za mene, jedno veliko i neprocjenjivo iskustvo jer sam temeljem žive riječi, suradnje, konstruktivne kritike i podrške naučio i svladao potrebne glumačke vještine. Svojim sam si iskustvom omogućio spremnost na suradnju s bilo kojim redateljem jer sam stekao kompetencije koje su potrebne za ozbiljno i odgovorno bavljenje glumačkim poslom. Napredovao sam na svim razinama, na osobnoj razini, a posebice na profesionalnoj: postao sam uspješniji i bolji, prirodniji u kadru, naučio sam stručnu terminologiju koju je potrebno poznavati za ovakvu vrstu posla te sam ovladao znanjem o svim etapama procesa snimanja, kao i o sociološkim i tehničkim zahtjevima koji određuju ovakav tip snimanja.

Znalo se dogoditi da je tijekom snimanja scena sa starijim kolegama, koji nisu imali iskustvo glume u telenoveli, bilo potrebno dodatno strpljenje pa su se neke scene snimale u nekoliko navrata. Za takav se proces snimanja koristi termin *freeze*, u značenju 'scena se tijekom snimanja zaustavlja nekoliko puta'. Time se nastojalo pomoći svakome tko nije uspio obaviti svoj posao dobro da može ponoviti. Na taj se način omogućila koncentracija u većoj mjeri kako bi se snimanje moglo nastaviti što prije i kako bi moglo biti što uspješnije.

Još je važno reći kako snimanje jedne scene u formatu telenovele traje jako kratko te je za jednu scenu u kojoj glume dvije ili tri osobe potrebno otprilike trideset minuta kako bi se snimila scena. Svemu tome treba dodati i okolnost o kojoj je već ranije bilo riječi, a to je da se u studiju koriste tri kamere te se na taj način jako brzo dolazi do snimljene scene i onoga što se od te scene očekuje.

Snimanje u studiju s tri kamere od velike je koristi pogotovo kad je riječ o snimanju velike scene koja se naziva *masovna* jer u njoj sudjeluje veliki broj ljudi. Tri kamere omogućuju i olakšavaju kontinuitet scene jer nema zahtjevnih ponavljanja i trošenja vremena na promjenu rasvjete i dodatnu koncentraciju glumca na kontinuitet geste.

8. SNIMANJE NA LOKACIJI

Za početak govora o snimanju na lokaciji moram napomenuti kako je ono dosta teže i zahtjevnije od snimanja u studiju. Lokacija na snimanju telenovele ne razlikuje se puno od snimanja filma na lokaciji. Snimanje na lokaciji zahtijeva puno više posla i pripreme te je jako važno sve dobro organizirati kako bi snimanje bilo uspješno.

Priprema glumca za snimanje na lokaciji ne razlikuje se puno od pripreme u studiju, ali ima situacija u kojima je zbog uvjeta puno teža.

Prvo što treba napomenuti je korištenje kamera. Na lokaciji se koriste dvije kamere ili ponekad samo jedna. To ide u prilog onome što je već spomenuto, a to je da se snimanje telenovele na lokaciji ne razlikuje puno od snimanja filma ili neke serije drugačijeg produkcijskog formata.

Snimanje na lokaciji mora biti jako oprezno i dobro organizirano jer puno toga utječe na snimanje: vremenski uvjeti, promet, ljudi koji su vlasnici lokacije gdje se snima i sl.

Uzmimo primjer snimanja scene u kojima ima vožnje. Sve prilikom takvoga snimanja treba biti dobro organizirano. Primjerice, promet u snimanju scena mora biti zatvoren kako bismo bili sigurni, ne samo glumci, već i oprema koja se koristi. Sam proces stavljanja kamere na automobil zahtijeva puno vremena što podrazumijeva strpljenje svih sudionika u snimanju.

Snimanje na lokaciji potrebno je ostvariti i radi određenih scena koje su navedene i opisane u scenariju. Na primjer, u slučaju da je riječ o smrti jednog od likova u scenariju, lokacija snimanja može biti groblje. Za potrebe snimanja telenovele *Kumovi*, Nova TV izgradila je trg koji je predstavljao lokaciju mjesta. Većina snimanja na lokaciji odvijala se upravo tamo. Samo u posebnim situacijama kao što su vožnje, sahrane ili odlazak u neki drugi prostor koji nije bilo moguće izgraditi, odlazilo se van lokacijskog seta.

Na svakoj lokaciji snimanja, produkcija uvijek omogući prostoriju u kojoj glumci mogu ponavljati tekst, osvježiti se i odmoriti. Snimanje na lokaciji zna potrajati duže pa je opet jako važno strpljenje jer postoje okolnosti na koje ne možemo utjecati (kao što su vrijeme, promet, uobičajeno svakodnevno kretanje u prostoru trgovina, bolnica, gradskih trgova i sl.). U tom je slučaju važna i priprema prostora lokacije na kojoj treba obaviti snimanje.

Moje iskustvo snimanja na lokaciji bilo je dosta zahtjevno jer sam imao ulogu policajca. Kada su se snimale scene u kojima smo morali glumiti i obavljati radnje iz svakodnevnog života, bilo je potrebno dosta opreza. Na primjer, scene u kojima smo kao policajci obavljali uviđaj nečije

smrti, razvlačili traku upozorenja za građane, zaustavljali promet, vozili automobil s upaljenim rotacijskim svjetlima i svom snimateljskom opremom. Prilikom takvih scena, vožnja automobila mi je predstavljala pritisak i bojazan jer je bila velika odgovornost voziti automobil u kojem se nalazi snimateljska oprema koja je jako osjetljiva i vrlo skupa. Iz toga razloga, kao zaključak proizlazi da je osim strpljenja i odgovornosti potrebno stalno biti na oprezu za moguće nepredviđene događaje.

9. GLUMA PRED KAMEROM / GLUMA U KAZALIŠTU

Nakon završenog studija glume na Akademiji dramskih umjetnosti u Tuzli 2018.godine, kao mladom glumcu u usponu, nije bilo za očekivati da ću imati priliku glumiti u dramskoj seriji *Na granici* i da će moje prvo profesionalno iskustvo biti gluma pred kamerom. Na Akademiji u Tuzli nije bilo prilike raditi i učiti glumu pred kamerom pa je za mene takvo iskustvo predstavljalo nepoznanicu i strah.

Imao sam sreću da su me iskusnije kolege, Milan Štrljčić i Žarko Radić, savjetovali, poučavali i davali mi podršku u radu te njima mogu zahvaliti na svemu što sam naučio o glumi pred kamerom.

Za razliku od glume u kazalištu, za koje sam se školovao četiri godine, gluma pred kamerom predstavljala mi je svojevrsan nastavak školovanja. Na Akademiji za umjetnost i kulturu u Osijeku postoji predmet, to je jest majstorska radionica, glumac pred kamerom koju vodi i predaje prof. art Vjekoslav Janković. Jako je važno da na akademiji postoji taj predmet kako bi mladi ljudi doživjeli rad ispred kamere, te stekli znanja koje će im jednog dana olakšati glumu i rad ispred kamere.

Glumiti u kazalištu puno je teže jer kada dođe do pogreške, nema ponavljanja. Na snimanju, pak, jedna se scena može ponoviti i ponavljati sve dok redatelj ne bude zadovoljan viđenim.

Glumac koji igra ispred kamere mora biti smiren, opušten, mirna lica, čistog pogleda. Pokreti i geste rukama trebaju biti minimalne. Govor je optimalne glasnoće jer se snima i nema potrebe za velikom glasnoćom. Jako je važan pogled i fokus prema glumcu partneru.

Kada je riječ o glumi u kazalištu, prvo o čemu se mora voditi briga je prostor. Nisu sve scene i gledališta isti i nemaju svi jednaku kvalitetu akustike. Samim time, mora se razmišljati i o tome da govor bude na razini čujnosti do zadnjeg čovjeka u publici. Pokret, geste i facijalna ekspresija puno su jače izražene iz razloga što se nalazimo udaljenije od publike. Također je pokret i izraz tijela oštrije i većeg volumena.

Problem s kojim sam se susreo povratkom u kazalište bila je prilagodba za izvedbu na sceni jer sam prije toga imao puno radnih sati na snimanju ispred kamere. Uz pomoć kolega shvatio sam da je potrebno određeno vrijeme za promjenu izvedbe u govoru, pokretima i gestama. Na primjer, kada sam imao duo scenu na prosceniju koja je važna, svoj sam tekst izgovorio kvalitetno i po uputama redatelja, ali nisam imao toliku svijest da ne moram žuriti jer u kazalištu za glumu nije važna brzina, kao što je to bilo na snimanju u studiju.

Govor na snimanju razlikuje se od kazališnog govora jer na snimanju postoje pojačivači zvuka kao što su mikrofoni i tzv. *bubice* koja hvataju naš govor, čak i dok šapćemo. S druge strane, govor u kazalištu mora biti jasno artikuliran i aktivno upućen glumačkom partneru s više intenziteta nego na snimanju.

Gluma pred kamerom podrazumijeva manje vremena za izvedbu i nema toliko prostora za pauze u scenama radi tijeka snimanja i montaže. U kazalištu je situacija drugačija, neke dramske scene zahtijevaju dužu pauzu kako bi publika i sam glumac shvatio što je rečeno i kako će njegov glumački partner reagirati na odigranu radnju.

Glumačke reakcije tijekom glume u kazalištu imaju veće značenje, kao što su facijalne ekspresije i pokreti jer glumačku reakciju treba doživjeti svaka osoba u publici.

Na snimanju to nije slučaj jer je kamera blizu glumca i ona bilježi svaki i najmanji pokret, gestu i facijalnu ekspresiju izazvanu igrom s glumcima s kojima se scena snima.

10. ZAKLJUČAK

Studiranjem na Akademiji za umjetnost i kulturu u Osijeku stekao sam veliko znanje koje mi je bilo potrebno za pokretanje glumačke karijere. Glavni uspjehom svakako smatram pomoć mlađim kolegama kako bi bolje upoznali sebe, što je potvrdilo i moje osobno iskustvo, te da steknu samopouzdanje, što je potrebno svakome, a posebice osobama koji se bave ovako zahtjevnim poslom kao što je gluma.

Smatram da sam u radu i suradnji s profesorima na Akademiji i svojim kolegama postao bolji glumac, ali svakako i bolji čovjek.

Velika prekretnica u mom životu svakako je povratak iz Zagreba u Osijek gdje sam ostvario iznimno uspješnu suradnju s Hrvatskim narodnim kazalištem, što je za mene neprocjenjivo iskustvo. Hrvatsko narodno kazalište u Osijeku dalo mi je veliku priliku da se dokažem kao glumac i moje je glumačko iskustvo time u usponu.

Ovaj diplomski rad pisan je s mišlju da pomogne budućim, i današnjim, generacijama u tome da jednoga dana, kada dobiju priliku glumiti ulogu pred kamerom, imaju iskustveni opis nekih procesa koji će ih čekati u glumi pred kamerom.

Zahvalan sam i ponosan što sam imao priliku biti student na Akademiji za umjetnost i kulturu u Osijeku gdje sam imao priliku učiti i skupljati znanje od profesionalnih glumaca i redatelja koji su uspjeli moje glumačke sposobnosti i vještine podići na višu razinu, kao i dati mi podršku za napredak i dalje.

11. LITERATURA

Strasberg, Lee: *Metod glumačke igre*, Faku.ltet dramskih umetnosti, Beograd, 2004

[https://hr.wikipedia.org/wiki/Kumovi_\(televizijska_serija\)](https://hr.wikipedia.org/wiki/Kumovi_(televizijska_serija))

Radomir Plavović, *Elementi glume*, Rad, 1950

Boro Stjepanović, *Gluma 2: Radnja, Sterijino pozorje i Univerzitet Crne Gore*, Novi Sad i Podgorica, 2005

Boro Stjepanović, *Gluma 3: Igra, Sterijino pozorje i Univerzitet Crne Gore*, Novi Sad i Podgorica, 2005

K.S. Stanislavski, *Rad glumca na sebi II: rad glumca na ulozi*, izdanja CEKADE Zagreb, Zagreb, 1991

12. ŽIVOTOPIS

Mirko Ilibašić, rođen 22. 6. 1992. godine u Osijeku. Osnovnoškolsko obrazovanje završio je u OŠ Tenja u Tenji. Srednjoškolsko obrazovanje za zanat automehaničara završio je u Strojarskoj tehničkoj školi u Osijeku. Nakon toga završio je za zanimanje Komercijalist u Pučkom otvorenom učilištu u Osijeku. Nakon toga završava preddiplomski studij glume na Akademiji dramskih umjetnosti u Tuzli. Svoje visoko obrazovanje nastavio je na jednopredmetnom diplomskom studiju glume na Akademiji za umjetnost i kulturu u Osijeku. Snimao je u ulogama u dramskim serijama: *Na granici*, *Bogu iza nogu*, *Kumovi*, *Strike back*, *Šutnja 2*, *Tetak*, te je sudjelovao kao glumac u filmu *Po tamburi*. Dok je živio u Zagrebu, ostvario je nekoliko uloga u dječjim predstavama u produkcijama nezavisne kazališne scene kao što su Kazalište *Smješko*, Kazališna družina Ivane Brlić-Mažuranić, La La Land Theatre i kazalište Scena *Gorica*. Trenutno igra nekoliko predstava u Hrvatskom narodnom kazalištu u Osijeku: *Dva u jedan*, *Jom Kipur*, *Let iznad kukavičjeg gnijezda*. 2021. godine osnovao je kazališnu družinu *Lom teatar* u kojoj priprema monodramu *Kockar* Fjodora Mihajloviča Dostojevskog.